

TPYT02

Produktionsekonomi och kvalitet

Lektion 1

Introduktion, Företaget i
samhället, Årsredovisning

Martin Kylinger

Institutionen för Ekonomisk och Industriell utveckling
Avdelningen för produktionsekonomi

Personal, litteratur

- Personal
  - Janerik Lundquist, examiner
  - Martin Kylinger, lektioner
  - Simon Schütte, lektioner

- Litteratur
  - Utdelat material

Organisation

- Lektioner/seminarier (12)
- Hemsidan (www.iei.liu.se/prodek/utbildning/tpyt02)
  - Lektionsmaterial, m.m.
  - Meddelanden
- Examination
  - En inlämningsuppgift
  - Två duggor

Lektion 1

- Företaget i det ekonomiska systemet
- Företagsformer i Sverige
- Grundläggande begrepp
- Årsredovisning
- Räkenkapsanalys

Företaget i det ekonomiska systemet

- Vad är ett företag?
  - En organisation som samordnar resurser för att producera varor och tjänster.

Ska vara

- effektiva
- innovativa
- legitima

Det ekonomiska systemet

- Ekonomi
  - Att hushålla med knappa resurser
  - Privat, företag, samhälle

- Olika ekonomiska system
  - Planekonomi
    - Ekonomin styrs av centralt organ, t ex staten
  - Ren marknadsekonomi
  - Blandekonomi

Det ekonomiska systemet

- Lagstiftning
  - Reglerar företagens verksamhet och agerande
- Reglerar företagets relation till...
  - Stat och kommun (skattelagar, miljölagar m fl)
  - Kunder och konkurrenter (konkurrenslag m fl)
  - Arbetstagaren (MBL, semesterlagen)
  - Finansiärer och ägare (bokföringslagen)

Företagsformer i Sverige

- Enskild firma
  - Ingen skillnad mellan ägare och företag
- Handelsbolag
  - Egen juridisk person
  - Alla ägare lika ansvar
- Kommanditbolag
  - Typ av HB
  - Kommanditdelägare och komplementär

Företagsformer i Sverige

- Ekonomisk förening
  - Främja medlemmarnas ekonomiska intressen
- Aktiebolag
  - Egen juridisk person
  - Privata och publika
  - Endast ansvar genom satsat kapital
  - Bolagsstämma, styrelse, VD och revisorer

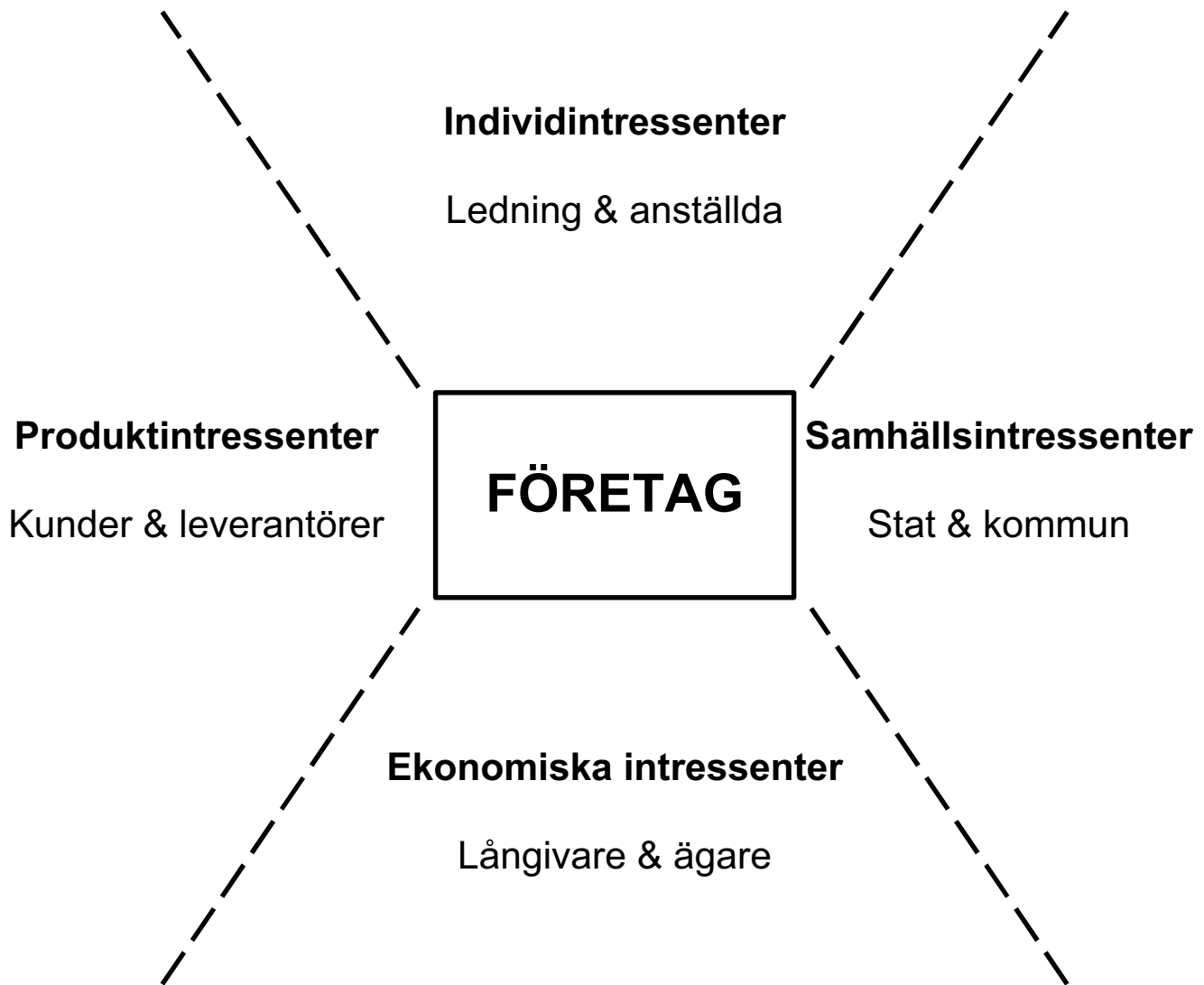
Företagets intressenter

- Företagets mål
  - Överleva på lång sikt genom att ge intressenterna tillräckligt stora ersättningar för att de ska kvarstå som intressenter
- Konflikter kan uppstå mellan intressenter

Intressentmodellen

Företagets mål:

Att överleva på lång sikt genom att ge intressenterna tillräckligt stora ersättningar (vinst) för att de ska kvarstå som intressenter.

GRUNDBEGREPP

Inkomst

Ekonomisk ersättning som säljaren kräver för att sälja produkten

Utgift

Ekonomisk ersättning som köparen måste erbjuda för att få köpa produkten

Inbetalning

Överförande av betalningsmedel då man säljer något

Utbetalning

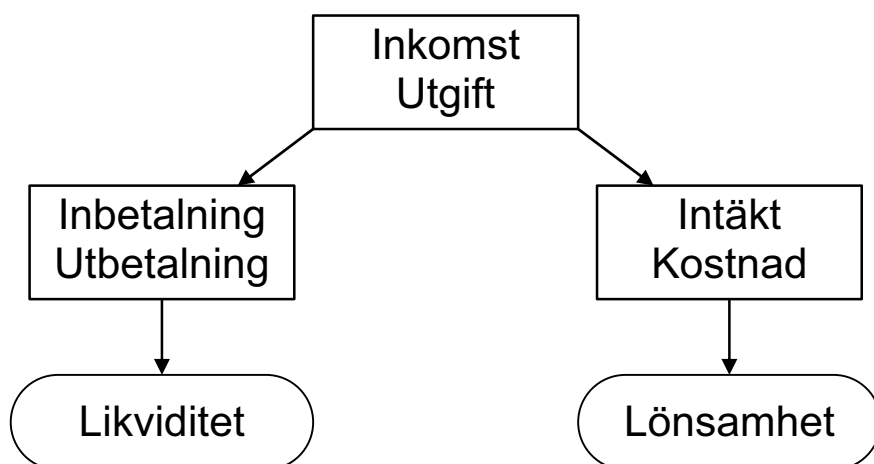
Överförande av betalningsmedel då man köper något

Intäkt

Ekonomiskt värde på utförd prestation

Kostnad

Ekonomiskt värde på resursförbrukning

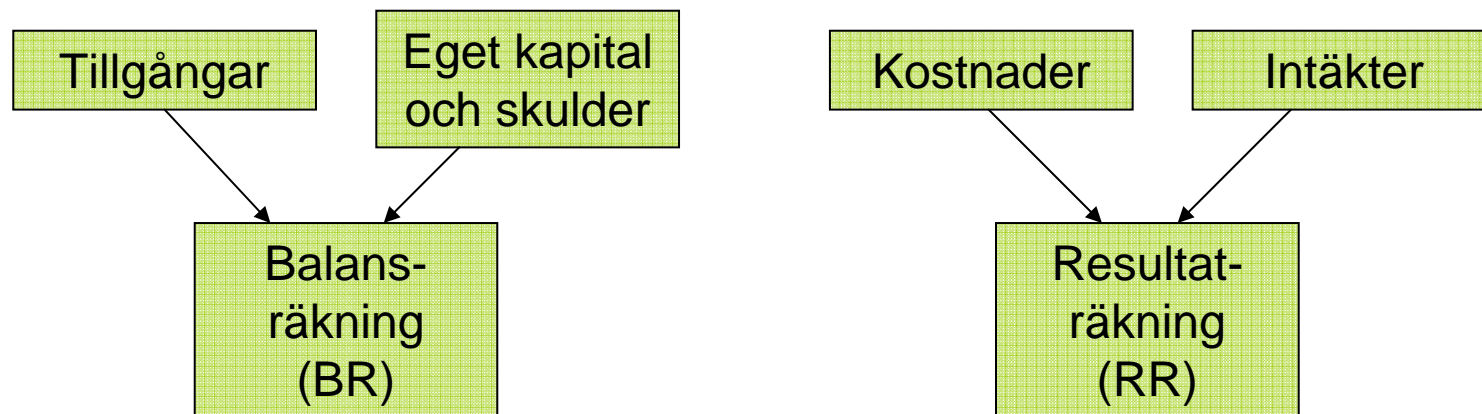
Företagets redovisning

- **Extern redovisning**
  - Avsedd för utomstående (leverantörer, stat, aktieägare m.fl.)
  - Med hjälp av denna ska man kunna få en bild av hur det står till med företagets ekonomi
  - Skattegrundande
- **Intern redovisning**
  - Avsedd för de som ska bestämma hur företaget ska drivas och är alltså mer detaljerad än den externa redovisningen
- **Årsredovisning (årsbokslut)**
  - Innehåller verksamhetsårets alla bokförda ekonomiska händelser

Årsredovisningen

- De viktigaste delarna i årsredovisningen är balansräkningen och resultaträkningen
- Under räkenskapsåret bokförs alla affärshändelser på:
  - Tillgångskonton
  - Skuldkonton
  - Intäktskonton
  - Kostnadskonton

Årsredovisningen

- Förutom balans- och resultaträkning ska årsredovisningen innehålla:
  - **Förvaltningsberättelse** (översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat)
  - **Revisionsberättelse** (revisorernas rapport om räkenskaper och förvaltningen av företaget)
  - **Kassaflödesanalys*** (sammanställning av företagets in- och utbetalningar under perioden)

*Gäller bara företag med s k utvidgad informationsskyldighet

Resultaträkning - exempel

Resultaträkning i förenklad form

Rörelsens intäkter	850
Rörelsens kostnader	- 600
<hr/>	
<i>Rörelseresultat</i>	250
Finansiella intäkter	10
Finansiella kostnader	- 30
<hr/>	
<i>Resultat efter finansiella poster</i>	230
Extraordinära intäkter	0
Extraordinära kostnader	- 10
Bokslutsdispositioner	- 30
Skatt	- 53
<hr/>	
<i>Årets resultat</i>	137

Skiljer sig åt i
kostnadsslags-
indlad och
funktionsindlad
uppställning

Resultaträkningen – ex forts.

Funktionsindelad

Nettoomsättning	850
Kostnad för sålda varor	- 380

Bruttoresultat	470
Försäljningskostnader	- 90
Administrationskostnader	-130

Rörelseresultat	250
-----------------	-----

Kostnadsslagsindelad

Nettoomsättning	850
Förändring av varulager	55

Råvaror, förnödenheter	- 175
Övr. externa kostnader	- 150
Personalkostnader	- 280
Avskrivningar	- 50

Rörelseresultat	250
-----------------	-----

Poster i resultaträkningen

- Fakturerad försäljning
- Rörelsens kostnader
- Avskrivningar enligt plan
- Finansiella intäkter och kostnader
- Extraordinära poster
- Bokslutsdispositioner
- Skatt

Balansräkningen

- Balansräkning, BR (förteckning över bolagets tillgångar och hur dessa har finansierats)

Tillgångar

Anläggningstillgångar	21 257
Omsättningstillgångar	26 185
	<hr/>
	47 442

Skulder och eget kapital

Eget kapital	6 398
Obeskattade reserver	1 934
Avsättningar	8 939
Skulder	30 171
	<hr/>
	47 442

Balansräkningens tillgångar

- Anläggningstillgångar
  - Immateriella anläggningstillg. (patent, licenser)
  - Materiella anläggningstillg. (byggnader, mark)
  - Finansiella anläggningstillg. (t ex aktier i andra ftg)
- Omsättningstillgångar
  - Varulager
  - Kundfordringar
  - Bank och kassa

Eget kapital och skulder

- Eget kapital
  - EK är en effekt av vad ägarna har satt in i företaget och resultaten minskade med utdelningar.
  - Bundet och fritt eget kapital
- Obeskattade reserver
  - Mellanting av EK och S
  - Ackumulerade bokslutsdispositioner
- Avsättningar
- Skulder

Värdering av tillgångar och skulder

Årets resultat i RR

Kostnader	Intäkter
Årets resultat	

Årets resultat i BR

Tillgångar	Eget kapital
	Årets resultat
	Avsättningar Skulder

Periodens resultat = Eget kapital (EK) vid periodens slut – EK vid periodens början + Ägaruttag - Ägarinsättning

Räkenskapsanalys

- Räntabilitet
  - lönsamhet
- Likviditet
  - betalningsförmåga på kort sikt
- Soliditet
  - betalningsförmåga på längre sikt

- Jämför med normal, branschsnitt, konkurrenter eller över tiden

Räntabilitet

- Avser resultatet ställt i relation till kapitalet
- Syftar till att fastställa om företagets vinst är tillfredsställande i förhållande till satsat kapital
- Räntabiliteten är beroende av
  - vinst
  - kapitalbindning

$$\text{Räntabilitet} = \text{Resultat} / \text{Kapital}$$

Räntabilitet

- Vanliga räntabilitetsmått
  - Avkastning på totalt kapital
  - Avkastning på sysselsatt kapital
  - Avkastning på eget kapital

Räntabilitetsmått

- Avkastning på totalt kapital (R_T)
  - Ett mått på hur företagets totala kapital förräntas
  - Används för att
    - bedöma om verksamheten ger acceptabel förräntning
    - jämföra egen avkastningsgrad med andra företags avkastningsgrad

$$R_T = (\text{Rörelseresultat} + \text{Finansiella intäkter}) / \text{Totala tillgångar}$$

Räntabilitetsmått

- Avkastning på eget kapital (R_E)
  - Detta avkastningsmått beräknas, till skillnad från övriga avkastningsmått, i flesta fall efter skatt
  - Justerat eget kapital avser eget kapital + 70% av obeskattade reserver
    - Skatten beräknas schablonmässigt till 30%, även om exakt aktiebolagsskatt är 28%

$$R_E = \text{Resultat efter finansiella poster} * (1 - \text{skattesats}) / \text{JEK}$$

Vinstmarginal

$$R_T = \frac{\text{Rör.res.} + \text{fin.int.}}{\text{Totalt kapital}} = \underbrace{\frac{\text{Rör.res.} + \text{fin.int.}}{\text{Omsättning}}}_{\text{Vinstmarginal}} * \frac{\text{Omsättning}}{\text{Totalt kapital}} =$$

$$= \text{Vinstmarginal} * \text{Kapitalomsättningshastighet}$$

Likviditet

- Avser omsättningstillgångar ställt i relation till kortfristiga skulder
- Syftar till att bedöma företagets *kortsiktiga* betalningsförmåga
- Vanliga likviditetsmått
  - Kassalikviditet
  - Balanslikviditet
  - (Likvida medel i procent av omsättningen)

Likviditetsmått

- **Kassalikviditet**
  - Beräknas som omsättningstillgångar minus varulager genom kortfristiga skulder
    - Bör minst vara 1
- **Balanslikviditet**
  - Beräknas som samtliga omsättningstillgångar genom kortfristiga skulder
    - Bör minst vara 2 (omdiskuterat!)
- **Likvida medel i procent av omsättningen**
  - Behovet av likvida medel följer storleken på företaget, mätt som omsättning

Soliditet

- Syftar till att bedöma företagets *långsiktiga* betalningsförmåga
- Vanliga soliditetsmått:
  - Soliditet 1
  - Skuldsättningsgrad
  - Räntetäckningsgrad

Soliditet 1 = $\frac{\text{Eget kapital}}{\text{Totalt kapital}}$

Skuldsättningsgrad = $\frac{\text{Skulder}}{\text{Eget Kapital}}$

God och dålig soliditet

- God soliditet ger många fördelar
  - bättre motståndskraft mot eventuella förluster
  - lättare att låna pengar, bättre rating
- God soliditet kan bero på att
  - vinstmedel kvarhållits i företaget (+)
  - investeringar har försummats (-)
- Dålig soliditet kan bero på
  - förluster i företaget (-)
  - kraftig expansion (+)